

## 1) преподобни Јустин Ћелијски: Догматика Православне Цркве, том II, део 3, Бог као Спаситељ - О Пресветој Богомајци, Приснодеви Марији Богородици

У природи новозаветног домостроја спасења и погледа на свет, природно је и логично по вишој, богочовечанској логици, да Она, Која је родила Бога и Господа нашега, Исуса Христа, постане и остане, буде и јесте - Приснодева и Богородица. То је неминовна последица ипостасног сједињења двеју природа у Господу Христу, које је извршено у оваплоћењу Његовом од Духа Светога и Марије Деве. Бог Логос је постао Човек, зато је света Дева, Којом је Он постао Човек, ваистину Богородица. Пошто је Исус Христос Јединородни Син Божји, истинити Бог и Господ, то је света Дева, Која је родила Бога у телу - истинита Богородица. „Јер ако је Господ наш, Исус Христос, Бог”, вели свети Кирил Александриски, „како не би света Дева, Која Га је родила, била Богородица?” [Epist. ad monachos; P. gr. t. 77, col. 13]

Света Дева јесте и назива се Богородицом, не у том смислу да је Господа Христа родила по Божанству Његовом, или дала биће и постојање Његовом Божанству, јер је Његово Божанство вечно и беспочетно, него у том смислу, да Га је родила по човечанству, јер рођени од Ње, у самом зачећу и рођењу од Ње, био је, као што и увек јесте, истинити Бог. Као истинити Бог, Он је, у тренутку зачећа од Духа Светог и Марије Деве, примио човечанску природу у јединство Своје Божанске Ипостаси, и тело је постало тело Бога Логоса, али је, и у оваплоћењу и по оваплоћењу, Он неизменљиво остао исто Божанско Лице, друго Лице Пресвете Тројице - Бог Логос, због чега је и света Дева, родивши Га, постала Богородицом, и занавек то остала.

„Свету Деву називамо у правом смислу истинитом Богородицом”, вели свети Јован Дамаскин, „јер, као што је истинити Бог, Онај Који се родио од Ње, тако је истинита Богородица, Она Која је родила истинитог Бога од Ње оваплоћеног. Јер ми говоримо да је Она родила Бога, не сматрајући притом да је Божанство Логоса добило од Ње почетак Своме бићу, него држећи да је Сам Бог Логос, Који је пре векова, ван сваког времена, рођен од Оца, и беспочетно и вечно постоји са Оцем и Духом, у последње дане, ради нашег спасења, обитавао у Њеној утроби, и неизменљиво се оваплотио од Ње и родио. Јер света Дева није родила простог човека, већ истинитог Бога, и не просто Бога, већ Бога оваплоћеног, Који није с Неба донео тело и прошао кроз Њу као кроз канал, него је примио од Ње једносушно тело с нашим, и узео Га у своју Ипостас.” [De fide, III, 12; P. gr. t. 94, col. 1028 BC]

Божанска истина о светој Деви Богородици сложена је из две истине: једна је, да је света Дева - Приснодева (= Увекдева); а друга је, да је света Дева - Богородица. Обе ове истине истичу из једног божанског извора: Светог Откривења. И једна и друга су божанска стварност у границама човечанског света.

а) Приснодевство пресвете Богородице претсказала је старозаветна пророчка визија, а потврдила новозаветна богочовечанска стварност. Својом богонадахнутом речју старозаветни еванђелист је претсказао велику новозаветну истину о рођењу Бога од Деве: **„Зато ће вам Сам Господ дати знак; ето дјевојка ће затрудњети и родиће сина, и надјенуће му име Емануило”** (Исаија 7, 14) и: **„Ето, Дјевојка ће зачети, и родиће Сина, и надјенуће Му име Емануил, што ће рећи: ’С нама Бог’”** (Матеј 1, 23). Боговидац Мојсеј, коме је Бог открио многе новозаветне истине, видео је на брду Хориву, у тајанственој појави несагориве купине, праслику личности свете Деве Богородице, Која, рађајући и родивши, као Дева, оваплоћенога Бога Логоса, остаје увек Дева, не престаје бити Девом: **„И они ће послушати глас твој; па ћеш ти и старјешине Израилске отићи к цару Мисирском, и рећи ћете му: ’Господ, Бог Јеврејски, срете нас, па ти се молимо да изидемо три дана хода у пустињу, да принесемо жртву Господу, Богу својему.”** (2. Мојсијева 3, 18). Ово је паримија на Благовести, кроз коју благодатна мисао Цркве тумачи велику новозаветну блавест и стварност: Приснодевство Пресвете Богомајке. У чудесној визији

Господ открива светом пророку Језекиљу ненарушиву благовесну истину о Пресветој Богомајци: Њено пречисто девичанство пре оваплоћења и по оваплоћењу Бога Логоса. И то је открива у симболичкој визији светих врата, кроз која пролази само Господ, Бог наш, и она остају заувек затворена: „**А кад се наврше ти дани, осмога дана и послије, нека приносе свештеници на олтару жртве ваше паљенице и жртве ваше захвалне, и примићу вас, говори Господ Господ. И одведе ме опет к вратима спољашњим од светиње, која гледају на исток, а она бјеху затворена. И рече ми Господ: 'Ова врата нека буду затворена и да се не отворају, и нико да не улази на њих, јер је Господ Бог Израиљев ушао на њих; зато нека буду затворена. За кнеза су; сам кнез нека сједа на њима да једе хљеб пред Господом; кроз тријем од овијех врата нека улази и истијем путем нека излази.'**” (Језекиљ 43, 27-44, 3). И у овој паримији на свете Благовести осветљена је и посведочена богооткривена истина о ненарушивом девичанству Пресвете Богомајке, не само до рођења Господа Христа, него и у рођењу, и по рођењу. [Свети Амвросије, *De instit. virgin.* c. VIII, 52] Говорећи о овом симболичком виђењу светога Пророка, свети Дамаскин пише: „Као што је Господ сачувао Девом Ону, Која Га је зачела, тако је, и пошто се родио, сачувао Њено девичанство неповређеним, Он једини прошаваши кроз Њу и сачувавши је затвореном (Језекиљ 44, 2). [De fide, IV, 14; P. gr. t. 94, col. 1161 A]

Нови Завет нам показује да је Пресвета Дева Марија родила Спаситеља као Девојка, без учешћа мужа. О томе нам сведочи сам разговор који се водио између светог благовесника, Архистратига Гаврила, и Пресвете Деве Марије. Он јој објављује, да ће родити Спаситеља света, а Она га у чуђењу пита: „**Како ће то бити, кад Ја не знам за мужа?**” На то јој Небески благовесник одговара: „**Дух Свети доћи ће на Тебе и сила Највишега осјениће Те, зато и Оно, што ће се родити, биће Свето, и назваће се Син Божји**” (Лука 1, 34-35) и: „**И, ево, зачећеш, и родићеш Сина, и надјенућеш Му име Исус**” (Лука 1, 31). Потврду о таквом безмужном зачећу Спаситеља од свете Деве добија праведни Јосиф, који је хтео да је отпусти због Њене трудноће; њему се Анђео јавља и објављује да је Оно, што се у светој Деви зачело, од Духа Светога: „**Но, кад он тако помисли, гле, јави му се у сну Анђео Господњи говорећи: 'Јосифе, сине Давидов, не бој се узети Марију, жену своју; јер Оно, што се у Њој зачело, од Духа је Светога.'**” (Матеј 1, 20). По откривењу Божјем, свети Еванђелист Матеј сведочи: „**А рођење Исуса Христа овако би: кад је Мати Његова, Марија, била обручена Јосифу, а прије него што се бјеху састали, нађе се да је затруднила од Духа Светога.**” (Матеј 1, 18)

Натприродност Спаситељевог рођења показала се нарочито у томе што је света Дева и по рођењу остала Девом. Нама је дата чињеница, али није објашњен начин на који је она постала. Нешто нам је откривено, али много штошта није. „Ми не знамо”, вели свети Златоуст, „како Необухватљивог обухвата утроба Деве; како Сведржитељ борави у утроби Деве; како Дева рађа, и остаје Девом. У свему овоме”, саветује свети Златоуст, „не тражи поредак природни и законе брачне; све је ту натприродно.” [In Math. Homil. IV, 3; P. gr. t. 57, col. 43; In Genes. Homil. 49, 2; P. gr. t. 54, col. 446] Јосифова, пак, праведност пред Богом, пројавила се у његовој побожној покорности Анђеловој благовести, и још у томе што је он и по рођењу Спаситељевог остао богобојажљиви покровитељ Пресвете Деве и Мајке, не нарушавајући њено девичанство, него је, по речима светога Златоуста, постао 'служитељ оваплоћења': „**А Јосиф, муж Њезин, будући праведан и не хотећи је јавно изобличити, намисли је тајно отпустити. Но, кад он тако помисли, гле, јави му се у сну Анђео Господњи говорећи: 'Јосифе, сине Давидов, не бој се узети Марију, жену своју; јер Оно, што се у Њој зачело, од Духа је Светога.'**” (Матеј 1, 19-20) [In Math. Homil. IV, 3; P. gr. t. 57, col. 58]

Натприродно зачеће, необично рођење Господа Исуса и сви чудесни догађаји око тога нису могли не изазвати и у светој Деви и у праведном Јосифу трепетно страхопоштовање према великој и светој тајни боговаплоћења. „Девичанство Маријино је у толико скупоценије и пријатније”, вели блажени Августин, „што га је Она посветила Богу још пре но што се зачео од Ње Христос. То показују њене речи Анђелу: „**како ће то бити кад ја не знам за мужа?**” Заиста,

Она ово не би рекла да раније није дала Богу обет да ће остати Девом. Али пошто то није било у складу са обичајима Израиљаца, Она се и обручила мужу праведном, који не би, не само нарушио оно што је Она већ посветила Богу, него би је и чувао од других.” [De sancta virginit. c 4, P. lat. t. 40, col. 398; Свети Кирил Јерусалимски, Catech. XII, 30-32]

Речи Еванђелисте Матеја: **„И не знадијаше за Њу, док не роди Сина Својега, Првенца, и надјену Му име Исус”** (Матеј 1, 25), не значе да је праведни Јосиф познао Њу по рођењу Спаситеља. „Овде је Еванђелист употребио реч **док**”, вели свети Златоуст, „да би тиме дао на знање да је Дева пре рођења Спасовог била апсолутно неприкосновена.” У Светом Писму се ова реч често употребљава, не означавајући одређено време. Тако се вели за Ноја: **„И испусти гаврана, који једнако одлијеташе и долијеташе, докле не пресахну вода на земљи”** (1. Мојсијева 8, 7), ма да се он ни после није вратио. Такође се у Светом Писму говори о Богу: **„и од вијека до вијека, Ти си Бог”** (Псалам 90, 2), али се тиме не стављају границе Божјем постојању. Тако се у Библији вели: **„И Михала, кћи Саулова, не има порода до смрти своје”** (2. Царевима 6, 23), што не значи да је имала порода после своје смрти. И још Спаситељеве речи: **„и, ево, Ја сам с вама у све дане до свршетка вијека”** (Матеј 28, 20), не значе да ће Спаситељ престати бити с њима после свршетка века; јер божански Апостол говори: **„и тако ћемо свагда с Господом бити”** (1. Солуњанима 4, 17), то јест после свеопштег васкрсења. [Свети Јован Дамаскин, De fide, IV, 14, P. gr. t. 94, col. 1161 d] Тако је и овде Еванђелист употребио реч **док**, да би посведочио оно што је било пре рођења. А шта је било после рођења, препуштено је нама да сами судимо. Из реченога је очигледна последица то да, такав праведник, какав је био Јосиф, није захтелео да позна Деву после тога, пошто је Она на тако чудесан начин постала Мајка, и удостојила се да роди на нечувен начин и да произведе необичан Плод. [In Math. Homil. V, 3, P. gr. t. 57, col. 58; Свети Јован Дамаскин, De fide, IV, 14, P. gr. t. 94, col. 1161 vs] Дакле, Дева и по рођењу остаје Приснодевом, и до смрти Своје није познала мужа. У својој беседи на Божић, свети Василије Велики вели да ’Богородица никада није престала бити Девом’. [Свети Јован Дамаскин, De fide, IV, 14, P. gr. t. 94, col. 1161 B] Дева зачиње, Дева рађа, Дева је бременита, Дева је плодна, Дева - непрекидно. [Блажени Августин, Sermo 186, c. 1, P. lat. t. 38, col. 999]

Реч **првенац**, коју Еванђелист употребљава, означава онога, који се родио први, па макар и не имао ни браћу ни сестре. Она значи и првенца и јединца: **„И не знадијаше за Њу, док не роди Сина Својега, Првенца, и надјену Му име Исус”** (Матеј 1, 25). „Треба знати, вели свети Дамаскин, да је првенац онај, који је рођен први, макар био и јединац. Јер реч првенац означава онога, који се родио први, и ни најмање не указује на рођење других.” [De fide, IV, 14; P. gr. t. 94, col. 1161 B]

У Еванђељима се говори о браћи и сестрама Исуса Христа: **„Док Он још говораше народу, гле, Мати и браћа Његова стајашу напољу тражећи да говоре с Њиме”** (Матеј 12, 46), **„Потом сиђе у Капернаум Он и Мати Његова и браћа Његова и ученици Његови, и ондје остадоше не много дана”** (Јован 2, 12), **„Тада Му рекоше браћа Његова: ’Отиди одавде и иди у Јудеју, да и ученици Твоји виде дјела Твоја која чиниш’”** (Јован 7, 3), **„Јер ни браћа Његова не вјеровашу у Њега”** (Јован 7, 5) и: **„Ови сви бијашу истрајно и једнодушно на молитви и мољењу, са женама и са Маријом, Матером Исусовом, и са браћом Његовом”** (Дјела Апостолска 1, 14); па се помињу и имена Његове браће: Јаков, Јосија, Симон, Јуда – **„Није ли Ово дрводјелин син? Не зове ли се Мати Његова, Марија, и браћа Његова, Јаков и Јосија и Симон и Јуда?”** (Матеј 13, 55) и: **„Није ли Ово дрводјела, Син Маријин, а брат Јаковљев и Јосијин и Јудин и Симонов? И нису ли сестре Његове оvdје међу нама? И саблажњаваху се о Њега.”** (Марко 6, 3). При објашњењу овога, треба имати у виду да у Светом Писму реч **брат** означава често блиске сроднике, а не само рођену браћу. Тако се Авраам и Лот називају браћом, ма да је Лот био син Авраамовог брата Арана: **„И узе Аврам Сару, жену своју, и Лота, сина брата својега, са свијем благом које бјеху стекли, и с душама које бјеху добили у Харану; и пођоше у земљу Хананску, и дођоше у њу”** (1. Мојсијева 12, 5), **„Па Аврам рече Лоту: ’Немој да се свађамо ја и ти, ни моји пастири и твоји пастири; јер смо браћа’”** (1. Мојсијева 13, 8) и: **„и поврати све благо; поврати и Лота, синовца својега, с благом**

његовијем, и жене и људе” (1. Мојсијева 14, 16); браћом се називају Јаков и Лаван, иако је Јаков био син сестре Лаванове, Ревеке, жене Исаакове: „**А кад Лаван чу за Јакова, сина сестре своје, истрча му на сусрет и загрли га и пољуби, и уведе у своју кућу. И он приповједи Лавану све ово. А Лаван му рече: ’Та ти си кост моја и тијело моје.’ И оста код њега цио мјесец дана. Тада рече Лаван Јакову: ’Зар бадава да ми служиш, што си ми род? Кажи ми: ’Шта ће ти бити плата?’**” (1. Мојсијева 29, 13-15). У таквом смислу треба разумети и називање браћом Исусовом Његових блиских сродника. По мишљењу неких светих Отаца, ова браћа и сестре Исусове били су деца Јосифова из првог брака; а по мишљењу других, они су били деца Марије Клеопове, сестре Пресвете Богородице, што значи да су они били браћа од тетке Господу Исусу. [Свети Епифаније, *Haeres.* 28 i 78; Свети Амвросије, *De institi, virginitt.* с. 6; Свети Григорје Ниски, *In Christi resurrect., Orat. II, P. gr. t. 46, col. 648 BC*; Свети Јован Златоуст, *In Math. Homil. V, 3*; Свети Кирил Јерусалимски, *Catech. VII, 9*]

б) Приказујући Исуса из Назарета, Сина свете Деве Марије, као у свему и по свему истинитог и правог Бога и Господа, Свето Откривење самим тим показује и доказује да је света Дева - Богородица. Осим тога, у Светом Откривењу има непосредних и јасних сведочанстава о томе. Тако је свети пророк Исаија прорекао да ће света Дева родити Бога: „**Ето, Дјевојка ће зачети и родиће Сина, и надјенуће Му име Емануил, што ће рећи: ’с нама Бог’**” (Матеј 1, 23) и: „**Зато ће вам Сам Господ дати знак; ето, Дјевојка ће затрудњети и родиће Сина, и надјенуће Му име Емануило**” (Исаија 7, 14). Еванђеље потврђује да се божанско пророштво светог пророка испунило: света Дева је заиста родила Емануила, то јест Бога с нама, Бога у телу, Богочовека, стога је Она ваистину Мајка Божја, Богородица. Сам Небески Благовесник објављује светој Деви да ће родити Сина Божјег: „**И одговарајући, Анђео рече Јој: ’Дух Свети доћи ће на Тебе и сила Вишњегга осјениће Те; зато и Оно, што ће се родити, биће свето, и назваће се Син Божији**” (Лука 1, 35). Света Јелисавета, испунивши се Духа Светога, назива свету Деву Мајком Господа, што показује да је сам назив: Богомајка, Богородица, од Духа Светога: „**А кад Јелисавета чу поздрав Маријин, заигра дијете у утроби њезиној, и Јелисавета се испуни Духа Светога, и повика узвишеним гласом и рече: ’Благословена си Ти међу женама, и благословен је Плод утробе Твоје! И откуд мени ово, да дође Мати Господа мојега мени?’**” (Лука 1, 41-43). Богоносни Апостол сведочи: „**А кад дође пуноћа времена, посла Бог Сина Својега, Који се роди од жене, Који би под Законом**” (Галатима 4, 4); а жена од Које се Он родио јесте света Дева Марија, због чега јој с правом припада назив: Богородица, Богомајка. Наводећи ове речи христовног Апостола, свети Дамаскин вели: „Апостол није рекао: **кроз жену**, него: **од жене**. Тиме је божански Апостол показао да управо Јединородни Син Божји и Бог јесте Онај, Који је од Деве постао Човек, и да управо Рођени од Деве јесте Син Божји и Бог. А Он се родио на телесан начин, уколико је постао Човек, не уселивши се у раније сазданог човека, него је Сам суштствено и истински постао Човек, то јест Он је у својој Ипостаси дао биће телу, одухотвореном душом словесном и разумном, и Сам је постао Ипостас за њу. Јер то значе речи **Који се роди од жене**. Отуда ми с правом и истински називамо свету Марију - Богородицом, јер ово име садржи сву тајну домостроја спасења. Јер ако је Она, Која је родила - Богородица, то је Рођени од Ње несумњиво Бог, али несумњиво и Човек. Јер како би се могао родити од жене Бог, Који превечно постоји, да није постао Човек? Јер Син Човечји је очигледно Човек. Ако је, пак, рођени од жене Сам Бог, очевидно је онда да је један и исти, и рођени од Бога Оца, по божанској и беспочетној суштини, и у последње време рођени од Деве, по суштини, која има почетак и подлеже времену, то јест која је човечанска.” [De fide, III, 12; P. gr. t. 94, col. 1020 BC]

Говорећи о Господу Христу, исти Апостол вели: „**Бог се јави у тијелу**”, а тело је Господ и Бог Исус добио од свете Деве Марије, што значи да је Она родила Бога оваплоћеног: „**И заиста велика је тајна побожности: Бог се јави у тијелу, оправда се у Духу, показа се Анђелима, проповједи се незнабошцима, вјерова се у свијету, вазнесе се у слави**” (1. Тимотеју 3, 16). Велики Апостол пише Римљанима да је од Израиљаца Христос по телу, Који је над свима Бог: „**чији су и**

**оци, и од којих је Христос по тијелу, Који је над свима Бог благословени у вијекове. Амин.”** (Римљанима 9, 5); а Она, Која Га је родила по телу, није друго до Богородица, Богомајка. Родивши Бога у телу, света Дева је сјединила Бога са човеком, Небо са земљом, што је још у Старом Завету претсказано светом патријарху Јакову у симболичком виђењу лествица, које стоје на земљи и врхом додирују Небо, по њима силазе и узлазе Анђели Божји, а на врху стоји Господ Бог, због чега ово симболичко виђење и сачињава једну паримију на свете Благовести: „**А Јаков отиде од Вирсавеје, идући у Харан. И дође на једно мјесто, и ондје заноћи, јер сунце бјеше зашло; и узе камен на оном мјесту, и метну га себи под главу, и заспа на оном мјесту. И усни; а то љестве стајаху на земљи, а врхом тицаху у Небо, и гле, Анђели Божји по њима се пењаху и слажаху; и гле, на врху стајаше Господ и рече: ’Ја сам Господ, Бог Аврама, оца твојега, и Бог Исаков; ту земљу, на којој спаваш, теби ћу дати и сјемени твојему; и сјемена ће твојега бити као праха на земљи, те ћеш се раширити на запад и на исток и на сјевер и на југ, и сви народи на земљи благословиће се у теби и у сјемени твојем. И ево, Ја сам с тобом, и чуваћу те куда год поћеш, и доведићу те натраг у ову земљу, јер те нећу оставити, докле год не учиним што ти рекох.’ А кад се Јаков пробуди од сна, рече: ’Зацијело је Господ на овом мјесту; а ја не знах.’ И уплаши се и рече: ’Како је страшно мјесто ово! Овдје је доиста кућа Божја и ово су врата Небеска.’”** (1. Мојсијева 28, 10-17). Исто тако и благовештенска паримија, узета из прича Соломонових, показује да је сама Премудрост Божја, Логос Божји, начинио себи дом, то јест тело узео од Пресвете Деве, и тиме је учинио Богородицом: „**Премудрост сазиди себи кућу, и отеса седам ступова; покла стоку своју, раствори вино своје, и постави сто свој. Посла дјевојке своје, те зове сврх висина градских: ’Ко је луд, нека се уврати овамо.’ И безумница вели: ’Ходите, једите хљеба мојега, и пијте вина, које сам растворила. Оставите лудост и бићете живи, и идите путем разума.’ Ко учи потсмјевача, прима срамоту; и ко кори безбожника, прима руг. Не карај потсмјевача, да не омрзне на те; карај мудра, и љубиће те. Кажу мудроме, и биће још мудрији; поучи праведнога, и знаће више. Почетак је мудрости страх Господњи, и знање је светијех ствари разум. Јер ће се мноштво умножити дани твоји и додаће ти се године животу. Ако будеш мудар, себи ћеш бити мудар; ако ли будеш потсмјевач, сам ћеш теглити.”** (Приче Соломонове 9, 1-11)

У светом осећању и сазнању васељенске Цркве, од самог почетка живела је богооткривена истина Светога Писма о светој Деви Марији као Приснодеви и Богородици. Прожети животворним васељенским осећањем и сазнањем Цркве, богомудри Оци и Учитељи нису могли не осећати, не сазнавати и не проповедати свету Деву као Приснодеву и Богородицу. Исповедајући као основну истину новозаветне вере, да је Исус Христос Бог и Господ, они нису могли не исповедати свету Деву Приснодевом и Богородицом.

Христочежњиви апостолски ученик, свети Игњатије Богоносац, пише: „Бог наш, Исус Христос, по промислу Божјем би зачет од Марије, из племена Давидова, и до Духа Светога... Али од кнеза овога света беше сакривено и девичанство Маријино, и рођење и смрт Господа - три славне тајне, извршене у ћутању Божјем.” [Epist. ad Ephes. 18 i 19; ib. 7; Epist. ad Smyrn. 1; Свети Јустин, Аполог. I, 33; Свети Иринеј, Contra haeres. III, 22, 4; V, 19, 1] У првом тому свога тумачења посланице Римљанима, Ориген назива пресвету Деву Богородицом и опширно говори о томе. [Сократ, Hist eccles. lib. VII, c 32, P. gr. t. 76, col. 812 B; Ориген, De princ. Praefat. 4] Свети Дионисије Александријски у својој посланици, коју је заједно са сабором других александријских пастира писао Павлу Самосатском, назива свету Деву Марију Богородицом, зато што се од Ње оваплотио Христос, истинити Бог. [Epist. ad Paul. Samosat; P. gr. t. 28, col. 1564]

Свети Атанасије Велики, који је апостолском ревносту и неустрашивошћу бранио и одбранио богооткривено учење о Божанству Господа Исуса, често назива и исповеда Приснодевом и Богородицом свету Деву Марију, Која је родила Господа и Бога, Исуса Христа. [Contra arian. Orat. III, 14, P. gr. t. 26, col. 349 C; ib. III, 33, col. 393 B; ib. III, 29, col. 385 A; Contra arian. Orat. IV, 32, col. 517 B; De incarnat. Verbi, 8, P. gr. t. 25, col. 109; De incarnat. et contra arian. 22, P. gr. t. 26, col. 1025 A; Contra Apollinar. lib. I, 4, P. gr. t. 26, col. 1097 D; ib. 12,

col. 113 B; ib. 13, col. 116 A] Велики тајник Свете Тројице, не мање је тајник свете Богородице, свети Григорије Богослов пише Кледонију: „Ако неко не признаје свету Марију за Богородицу, одлучен је од Божанства.” [Epist. 101. P. gr. t. 37, col. 177 C; Orat. 45, 9; Orat. 38, 13] „Пресвета Дева Марија не може бити друго до Богомајка, зато што је родила Бога.” [Свети Кирил Јерусалимски, Homil. in occursum Domini, 2, P. gr. t. 33, col. 1189 B; Catech. X, 19, col. 685 A; XII, 15, col. 741 AB] „Ко одриче да је Марија родила Бога, неће угледати славу Његовог Божанства.” [Свети Јефрем Сирин, Слово на Преображење Господа, страна 154; Творења иже во святыхъ отца нашего Ефрема Сирина, часть вторая, Москва, 1849.] Натприродна, божанска величанственост свете Деве, као Богомајке, огледа се нарочито у томе, што је Она, и до рођења Спаситељевог, и при рођењу, и по рођењу, била и остала Дева. „Девојка заче, Девојка роди, и по рођењу Девојком остаде.” [Блажени Августин, De Symbolo, Sermo 1, c. 3, P. lat. t. 40, col. 630; Sermo 186, 1, P. lat. t. 38, col. 999]

„Син Божји, Који је пре векова рођен од Оца, оваплотивши се у последње дане, родио се од Деве на начин само Њему познат. Родио се бесемено и неизрециво и Њену девственост очувао нетакнутом. Јер где Бог хоће, ту се побеђује природни поредак. Бог Логос се уселио у саму утробу Деве и огањ Његовог Божанства није сагорео делове девичанског тела, већ их је сачувао у току девет месеци. Он се уселио у саму утробу Деве не згадивши се на трулежност природе. И из Ње је произашао оваплоћени Бог, да би нас спасао.” [Свети Јефрем Сирин, Слово на Преображење Господа и Бога Спаситеља нашег, Исуса Христа, стране 148-149; Творења, часть 2, Москва, 1849.]

Сузбијајући несторијанство богооткривеним учењем Цркве, свети Кирил Александријски је упоредо доказивао две истине Светог Откривења: да је Господ и Бог наш, Исус Христос, једна Личност и да је света Дева Марија - Богородица, зато што је родила Бога и Господа, Исуса. „Логос заиста беше Бог”, вели свети Кирил, „и постаде Човек, и пошто је рођен по телу, то је Она, Која Га је родила, неминовно Богородица; јер да није родила Бога, сигурно се не би називао Богом Онај, Кога је Она родила. Њега Самог Свето Писмо назива Богом; Она је родила Бога очовеченог, пошто се не може другачије постати човек, него рођењем од жене. Како, дакле, није Богородица Она, Која је Њега родила? Да је Онај, Који је од Ње рођен, истинити Бог, сведочи нам Свето Писмо.” [Свети Кирил Јерусалимски, Scholia de incarnat. Unigeniti, c. 26, P. gr. t. 75, col. 1400 D; ib. col. 1399 D; Quod beata Maria sit Deipara, 18, P. gr. t. 76, col. 1402 A] „Логос, Који је истинити Бог и од истинитог Бога, постаде Човек. Он је дакле Бог у телу, а Она, Која је Њега телесно или по телу родила, јесте ваистину Богородица.” [Свети Кирил Јерусалимски, Scholia de incarnat. Unigeniti, c. 27, P. gr. t. 76, col. 1401 A; ib. col. 1402 A]

„Ми исповедамо”, изјављује свети Кирил, „да је Онај, Који се родио од свете Деве Богородице Марије, један и исти - савршени Бог и савршени Човек; стога и свету Деву називамо Богородицом и велимо да је у Њој суштaствено и стварно, не привидно, обитавао Бог Логос.” [Свети Кирил Јерусалимски, Scholia de incarnat. Verbi Dei, P. gr. t. 75, col. 1414 BC] „Света Дева је заиста Богородица, јер је телесно, по телу, родила Бога, Који се сјединио са телом.” [Свети Кирил Јерусалимски, Advers. Nestorium, lib. I, c. 5, P. gr. t. 76, col. 41 B; Apologeticus contra Theodoret, pro XII capitibus, Anathemat. II, P. gr. t. 76, col. 397 A] „Они који неразумно уче да света Дева није Богородица, неминовно долазе до тврђења да постоје два сина Божија. Јер ако света Дева није по телу родила оваплоћеног Бога, они неминовно морају признати да је Она родила обичног човека, који ни по чему није виши од нас.” [Свети Кирил Јерусалимски, De recta fide ad regin. 6; P. gr. t. 76, col. 1205 CD] „Хтели људи или не, Бог је Онај, што се родио од Деве, јер је богодивна Дева родила у телу Бога Логоса, Који је од Бога.” [Свети Кирил Јерусалимски, Dialog. cum Nestorio; P. gr. t. 76, col. 252 AB]

„Исус није раније био прост човек са којим се касније здружио и сјединио Бог, него је Сам Логос, дошавши у Саму блажену Марију, узео Себи Свој властити Храм, то јест тело, из суштине Деве, и произашао из Ње Човек, Који је по спољашности био видљив, а унутрашње био истинити Бог; стога је и после рођења Дева сачувала Своје девичанство, што се није догодило ни са једним светитељем. Пошто је Онај, Који је по природи био Бог, узевши на Себе у последње време и човечанску природу, примио од Деве пречудно рођење, то се блажена Дева сасвим

природно и с правом назива Богородицом и Девомајком, јер Исус, Који се родио од Ње, не бејаше прост човек.” [Свети Кирил Јерусалимски, Quod beata Maria sit Deipara, 4; P. gr. t. 76, col. 260 BC]

„Пита ли неко: где то Свето Писмо назива Деву Богородицом? Нека јасно чује оно што Анђео благовести пастирима: **„Јер вам се данас роди Спас, Који је Христос Господ, у граду Давидову”** (Лука 2, 11). Анђео не вели: **Који ће бити Господ**, или: **у Које ће обитавати Господ**, него: **Који је Господ**. Очигледно је, дакле, да Анђео назива Господом Рођенога. Слично Анђелу и апостол Петар проповеда, када, дошавши Корнилију, говораше: **„Ријеч коју посла синовима Израиљевим, благовјестећи мир кроз Исуса Христа; Он је Господ свију”** (Дјела Апостолска 10, 36). Јасно је да је спасоносна проповед послана кроз Исуса Христа; Апостол показује да је овај Исус - Господ свима. Према томе, Она, Која је Господа родила, несумњиво је Богородица. Тако је и мајка блаженога Крститеља, покренута Духом Светим, назвала свету Деву - Мајком Господа: **„А кад Јелисавета чу поздрав Маријин, заигра дијете у утроби њезиној, и Јелисавета се испуни Духа Светога, и повика узвишеним гласом и рече: ’Благословена си Ти међу женама, и благословен је Плод утробе Твоје! И откуд мени ово да дође Мати Господа мојега мени?’”** (Лука 1, 41-43). Ко би толико безуман био да не жели да са Еванђелистима назива свету Деву Богородицом?” [Свети Кирил Јерусалимски, Quod beata Maria sit Deipara, 4; P. gr. t. 76, col. 284 AB]

„Свети и блажени Оци”, вели свети Кирил, „називали су свету Деву Богородицом, зато што се од Ње оваплотио и очовечио Логос Бога Оца, Светлост од Светлости, Бог истинити од Бога истинитога; то јест, што се Он сјединио са телом, које је имало разумну душу, и постао Човек. не престајући бити Бог.” [Свети Кирил Јерусалимски, Apologetic. pro XII capit, contra orientales, Anathemat. I; P. gr. t. 76, col. 320 B] „Логос, по природи Бог, постаде тело, произађе на божански начин, то јест као што доликује Ономе, Који је ваистину Бог. Јер Он једини имађаше Мајку неискусобрачну, и сачувао је Девом Ону, Која Га је по телу родила. Чудновато је да они, који се не усуђују назвати свету Деву Богородицом, говоре да је Она родила Њега на богодоличан начин.” [Свети Кирил Јерусалимски, Apologetic. pro XII capit, contra orientales, Anathemat. I; P. gr. t. 76, col. 321 B]

„Ми тврдимо”, вели свети Кирил, „да се Логос Бога Оца, узевши на Себе свето и одухотворено тело, сјединио са њим истински несливено, и из утробе свете Деве произашао као Човек, али и остао истинити Бог; стога света Дева и јесте Богородица.” [Свети Кирил Јерусалимски, Apologetic, contra Theodoret. pro XII capit, Anathemat. I; P. gr. t. 76, col. 396 D] „Ако Емануил није вистину Бог, онда ни света Дева није Богородица.” [Свети Кирил Јерусалимски, Apologetic, contra Theodoret. pro XII capit, Anathemat. I; P. gr. t. 76, col. 396 A; Explicatio duodec. capit, Anathemat. I, P. gr. t. 76, col. 297 AC] Стога је у првом анатематизму, написаном од светог Кирила, а санкционисаном од целе Васељенске Цркве на III Васељенском Сабору, подвргнут анатема сваки, који свету Деву не признаје за Богородицу. Анатематизам гласи: „Ако ко не исповеда да је Емануил истинити Бог, и због тога и света Дева - Богородица, јер је Она телесно родила Логос Бога Оца, Који постаде тело - да буде анатема.” [Explicatio duodec. capitum, Anathemat. I; P. gr. t. 76, col. 296 C; Binii Concil. ephes. Pars. III, t. II. p. 442]

„Последица ипостасног јединства двеју природа у Господу Христу, Кога је света Дева родила, јесте да је Она Богородица. По изузетном дару Онога, Који је наш Господ и Бог”, вели Викентије Лерински, „и уз то Властити Син свете Деве, Она има да се признаје за истиниту и преблажену Богородицу, али не у смислу у ком је замишља безбожна јерес, која сматра да се Она има називати Богородицом, само зато што је родила човека, који је касније постао Бог. Напротив, Она је Богородица, јер је у светој утроби Њеној извршена она пресвета тајна, којом је, због јединственог и изузетног јединства Личности, Логос у телу - тело, и човек у Богу - Бог.” [Commonitor. c 15; P. lat. t. 50, col. 658]

„Свету преславну Деву ми у правом смислу исповедамо као истиниту Богородицу”, пише храбри Исповедник богооткривене истине, „јер се из Ње, путем неизразивог зачећа, оваплотио и савршено очовечио Сам истинити Бог Логос, један од Свете Тројице.” [Свети Максим Исповедник, Epist; P. gr. t. 91, col. 504 A]

„Света Дева није зачала Сина Божјег”, вели свети Дамаскин, „Ипостасну силу Оца, од воље телесне, ни од воље мужевље: **„који се не родише од крви, ни од жеље тјелесне, ни од жеље мужевљеве, него од Бога”** (Јован 1, 13), то јест не спајањем и семеном, него благовољењем Оца и садејством Светога Духа. Она је послужила томе, да Творац постане твар, и Саздатељ - саздање, и да се Син Божји и Бог оваплоти и очовечи од пречистог непорочног тела Њеног и крви. Од Ње се, дакле, родио Син Божји оваплоћени, не богоносни човек, него Бог оваплоћени; помазан не дејством Помазујућег, као неки пророк, него присуством васцелог Помазујућег, тако да је Помазујући постао Човек, а помазани - Бог, не променом природе, него Ипостасним сједињењем. Јер један и исти бејаше и Помазујући и помазани: помазајући као Бог Себе Самог као човека. Како онда није Богородица Она, Која је родила од Ње оваплоћеног Бога? Она, Која се показала као слушкиња и мајка Творчева, стварно је, у правом смислу и у истини Богородица, Госпођа и Господарица над свима тварима.” [De fide, IV, 14; P. gr. t. 94, col. 1160 BCD, 1161 A]

Пошто се света Дева сагласила са речју Господњом, коју Јој је Анђео донео, на Њу је сишао Дух Свети, очистио је и подарио Јој силу да прими Божанство Логоса, као и силу да роди. И тада Ју је, као неко божанско семе, осенила Ипостасна Премудрост и Сила преузвишеног Бога, Син Божји, Који је једносуштан са Оцем, и од Њене свете и пречисте крви образовао Себи тело, одухотворено душом словесном и разумном, првину нашег састава: не путем семена, него творачки, кроз Духа Светога. При томе се човечански облик није формирао постепеним додавањем, него се одједанпут усавршио. Сам Бог Логос служио је телу као Ипостас. Јер се божански Логос није сјединио са телом, које је већ имало независно постојање, већ је, уселивши се у утробу свете Деве, у Својој сопственој Ипостаси, не притеснивши је, узео на Себе од пречисте крви Приснодеве тело, одухотворено душом словесном и разумном. Узевши на Себе првину човечанског састава, Сам је Логос постао Ипостасју тела, тако да је тело, чим се образовало, у исто време било тело Бога Логоса и, уједно с тим, тело одухотворено, мислеће и разумно. Стога ми не говоримо о човеку обоженом, него о Богу очовеченом. Јер Сам Онај, Који је по природи савршени Бог, постаде по природи савршени Човек; и при томе не измени Своју природу, нити се привидно оваплоти, него се са примљеним од свете Деве телом, оживотвореним душом мислећом и разумном, које је у Њему добило своје биће, Ипостасно сјединио, и то несливено, неизменљиво и неразлучно, не претворивши природу Свога Божанства у суштину тела, нити суштину Свога тела у природу Свога Божанства, нити начинивши једну сложену природу из Своје Божанске природе и човечанске природе, коју је узео на Себе.

Верни богооткривеном учењу о светој Деви као Богородици, Оци Цркве су назив Христородица, који је Несторије предлагао место назива Богородица, сматрали за хулу на Самога Господа Исуса и одбацили га апостолски одлучно. Они су то учинили наслоњени на истину Светог Откривења, јер се у њему назив Христос, што значи помазаник: **„Не дирајте у помазанике Моје, и пророцима Мојим не чините зла”** (1. Дневника 16, 22) и: **„И позови Јесеја на жртву, а Ја ћу ти показати шта ћеш чинити, и помажи Ми онога, кога ти кажем”** (1. Самуилова 16, 3), придаје свима онима, који су добијали помазање од Духа Светога: **„А ви имате Помазање од Светога и знате све”** (1. Јованова 2, 20) и: **„А ви, Помазање, које примисте од Њега, у вама остаје, и нема потребе да вас ико учи; него, како вас то исто Помазање учи о свему, и истинито је и није лаж, и као што вас научи, останите у њему”** (1. Јованова 2, 27), па и свима хришћанима: **„Док Петар још говораше ове ријечи, сиђе Дух Свети на све, који слушаху ријеч. И задивише се вјерни из обрезања, који дођоше с Петром, да се и на незнабошце излио дар Духа Светога. Јер их слушаху гдје говоре језике и величају Бога...”** (Дјела Апостолска 10, 44-46). Тако свети Кирил Александријски о томе пише: „Када противници говоре да свету Деву треба називати Христородицом, а не Богородицом, они јавно богохуле и поричу да је Христос истинити Бог и Син. Јер ако верују да је Он истинити Бог, зашто се онда плаше да назову Богородицом Ону, Која Га је родила по телу? Назив Христос даје се извесном лицу, само зато

што је помазано, као што се и назив апостол даје због апостолства, и назив анђео (=весник) због весништва, јер ови називи означавају извесне радње, а не властиту суштину или лица. Јер се и пророци називају, по речима псалма: „**Не дирајте у помазанике Моје, и пророцима Мојим не чините зла**” (Псалам 105, 15). А пророк Авакум говори: „**Изашао си на спасење народу Својему, на спасење с Помазаником Својим; размрскоа си главу кући безбожничкој, до врата откривши темељ**” (Авакум 3, 13). А Јединородном Сину Божјем дато је име Христос, пошто се оваплотио, и оно означава Његово помазање по оваплоћењу, јер је Он помазан, пошто је постао Човек. [Quod unus sit Christus, P. gr. T. 75, col. 1573 D, 1276 A B D, 1277 A; Свети Јован Касијан, De incarnat. Domini contra Nestor, lib. IV, c 2; lib. V, c 1]

„Ми никада не називамо свету Деву Христородицом”, вели свети Дамаскин, „јер је тај увредљиви назив измислио нечисти, одвратни, по јудејски мудрујући, Несторије, да би уклонио име Богородица и унизио Ону, Која је једина пречаснија од сваке твари. Јер се христом, то јест помазаником, назива и цар Давид и првосвештеник Аарон, јер је био обичај да се и цареви и првосвештеници помазују. Осим тога, сваки богоносни човек може се назвати христом, али не Богом по природи, у каквом се смислу и богоодбачени Несторије дрзнуо назвати богоносцем Рођенога од Деве. Нека је далеко од саме помисли наше, да Њега називамо богоносцем; напротив, ми исповедамо да је Он - Бог оваплоћени. Јер Сам Логос постаде тело, бивши зачет од Деве, и изашао је из Ње Бог са човечанском природом, коју је узео на Себе, и коју је Он обожио, чим ју је увео у биће, те су се тако једновремено десиле три ствари: узимање од стране Логоса човечанске природе, њен улазак у постојање и њено обожење. Тако се света Дева замишља и назива Богородицом, не само због природе Логоса, него и због обожења човечанске природе, чије се и зачеће и постојање извршило једновремено на чудесан начин: зачеће Логоса и постојање тела у Самом Логосу. Сама Богомајка на натприродан начин послужила је томе, да Саздатељ постане твар, и да се Бог и Творац свега очовечи, обожујући узету човечанску природу, при чему сједињење чува сједињене природе онаквима какве су ушле у сједињење, то јест, не само Божанску природу Христову, него и човечанску природу Његову, не само оно што је изнад нас, него и оно што је од нас.” [De fide, III, 12; P. gr. t. 94, col. 1032 AC; ib. IV, 14, col. 1160 D i 1161 A]

Богооткривену истину о светој Деви, као Богородици и Приснодеви, Црква је увек и одувек осећала, сазнавала и исповедала као саставни део богооткривене истине о чудесној Личности Богочовека Господа, Исуса Христа. То се види у најранијим симболима апостолских цркава, чије је истине Васељенска Црква једном за свагда слила и овековечила неизменљиво и непоречно у Васељенском Символу апостолске вере – Никео-Цариградском. Трећи члан овог светог и неизменљивог Символа гласи: „Који је, ради нас људи и ради нашег спасења, сишао с Небеса, и оваплотио се од Духа Светога и Марије Дјеве, и постао Човек.” Овај трећи члан Символа Вере је природни наставак и последица другог члана његовог, у коме се на најочигледнији начин исповеда Божанство Сина Божјег, Његова вечита једносушност са Оцем. Имајући то осећање и то сазнање, Црква Божја није могла на III Васељенском Сабору не објавити и печатом неизменљивости запечатити истину: да је света Дева – Богородица, зато што је родила Бога и Господа нашег, Исуса Христа. [Догматика, књига I, страна 225 (250)] У својој знаменитој догматској одредби о Богочовештву Господа Христа, IV Васељенски Сабор назива свету Деву - Богородицом. [Догматика, књига I, страна 80 (89)] Изражавајући свето и апостолско осећање Цркве, V Васељенски Сабор је донео следећу одлуку: „Ако ко свету, преславну Приснодеву Марију не назива Богородицом у правом, већ у изврнутом смислу, или у том смислу да је Она родила простог човека, а не да се од Ње оваплотио Бог Логос; и ако ко клевета свети Сабор Халкидонски да он објављује свету Деву Богородицом, у оном смислу у ком је схвата безбожни Теодор; или ако је ко назива човекородицом или Христородицом, у смислу да Христос није Бог, уместо да је исповеда у правом смислу и ваистину Богородицом, зато што се од Ње оваплотио у последње дане Бог Логос, Који је пре векова рођен од Оца, и то исповеда је Богородицом у оном побожном смислу у ком је исповеда свети Сабор Халкидонски - да буде анатема.” [Cinquieme

concile oecumenique, Huitieme et derniere session, le juin 553, str. 117, Histoire des Conciles, Hefele - Leclercq, t. III, premiere partie, Paris, 1909.] У првом, пак, правилу VI Васељенског Сабора налази се и оваква одлука: „Печатом сагласности запечаћујемо учење изложено од две стотине богоносних Отаца, као необориву силу побожности, проповедајући једнога Христа, Сина Божјег, оваплоћеног, и исповедајући у потпуном смислу и ваистину Богородицом, непорочну Приснодеву, Која Га је бесемено родила.”

Божанска истина Откривења о светој Деви, као Приснодеви и Богородици, разрађена је богонадахнуто и молитвеноуметнички у црквеним богослужењима. Нема православног богослужења у коме се света Дева не слави и не велича као Приснодева и Богородица. Безбројне су стихире, молитве, песме о Њој, упућене Њој. Довољно је споменути од њих врло мали број, па ће се и у њему моћи огледати сва чудесност Богомајкине личности, Њена светост, Њена непорочност, Њена несравњива узвишеност, Њена неопходност у домостроју нашег спасења, Њена ничимнезаменивост у историји рода људског. Свака реч црквеног сазнања о Њој јесте молитва Њој, славословље Њој. Она је молитвени центар своје врсте, коме гравитирају сви молитвени уздаси и чежње православних молитава. Нема богослужења у Православној Цркви у коме пресвета Богородица - кротка Голубица - не заузима прво место после Господа Исуса, Сина Њеног предивног. Господ Христос и Његова чудесна Богомајка су за молитвено осећање Православне Цркве два нераздвојна бића. Спасоносни искупитељски подвиг Господа нашег, Исуса Христа, нераздвојан је у православном осећању и сазнању новозаветне вере од пресвете, пречисте, преблагословене, славне Владичице наше, Богородице и Приснодеве Марије.

Да бисмо то најелементарније, и делимично, илустровали, ми ћемо се најпре задржати на **Акатисту Пресветој Богородици**. По њему, Пресвета Богородица је: „разрешење проклетства”; у Њој је побеђен природни поредак; Она је у Себи сместила „невместимаго всеми”; она је „радости пријатељице”, јер је кроз Њу истинска радост први пут ушла у овај тужни свет; Она је, не само „Адамово исправљење”, него и „адово умершвљење”; Она је Спаситеља родила, и тиме Сама Спасење света постала: „радујся, мірови спасење”; Њоме се улази у спасење: „радујся, божественный входе спасаемых, Богоневесто; родивши Богомладенца она је постала мост над провалијом између неба и земље: „радујся мосте, къ небесамъ преводяй; она је постала мост којим се прелази из смрти у живот: „радујся мосте, воистинну преводяй всехъ отъ смерти къ животу, поющихъ тя; својим Богорођењем она је постала „вина всехъ обожешя и њоме „мы обожихомся; Богородицом је истински обожена људска природа. Њоме смо постали заједничари у Божанској природи - то се снажно наглашава у многим стихирама; на пример: „Сравнитися желаніе ми вложивъ змій вселукавый, Содетеляю, яко плънника восхити. Тобою же, Всечистая, возванъ быхъ, обожився стинъише: ты бо, о Богомати, мене, обожившаго родила еси. [Месяць декем. естыи день, на утрени, Канонъ, песнь 1, Богородичень] „Божественнаго ыхомъ общницы естества, тобою, Богородице Приснодево, Бога бо намъ воплотившагос родила еси. [Въ четверток, третія седмицы по Пасце, на утрени, седалень, Слава и ныне, Богородичень] Родивши Бога она је спасла свет од потопа греховног: „радујся, Пренепорочная, отъ потопа греховнаго міръ спасшая; она је не само пакао умртвила, него и двери раја отворила: „радујся, райскихъ дверей отверзете. Но, не само то, него је она и рај постала, у коме је дрво живота - Господ Исус: „радујся, Владычице, одушевленный раю, древо посреди имея жизни Господа; ми смо њоме од нашег грехопада устали: „радујся, еюже отъ паденія нашего востахомъ; она је „всечудное всъхъ къ Богу примиреніе; она је „исправљење човековъ, јер је ниспадете бесовъ; она је „дверь спасенія, ко кроз њу уђе спашће се. Богорођењем својим она је постала обновљење свих твари уопште: „радујся, еюже обновляется тварь; родивши једино Чистог, она је постала „всего шра очищеніе; она је и „очистилице Міру; она је Богом обећана земља: „радујся, земле обетованія; она је „цвет бесмртности; она је „Бога невместимаго вместилице; она је сјединила девство и рождество; она је „пристанище житейскихъ плаваній, али и лађа

„хотящихъ спастися; она је „дверь спасешя; она је „светило незаходимаго света; она умива од греха савест човечанства; она је „селеше Бога и Слова; она је већа од Светиње на светињама: „радујся, святая святыхъ большая; она је „неисцрпна ризница живота“; она је „непоколебиви стуб Цркве; она је „тѣла врачеваніе“ и „души спасеше“, јер је родила Спаситеља душе и Исцелитеља тела. Она је, не само Живот родила, него и сама Живот постала: „мертвиі Тобою оживляются, жизнь бо ипостасную родила еси, неміи прежде благоглаоливи бывають; прокаженіи очищаются, недужи отгоняюся, духовъ воздушныхъ множества побеждаются, Дево, человекъ спасете; родивши оваплощеног Бога Логоса, она је постала несагорива купина, у којој Божанство вечито гори а не сагорева: „радујся, купино неопалимая; она је једино Безгрешног родила, зато је и безгрешна постала; она је огњени престо Сведржитеља. Родивши Христа Бога, Она се узвисила изнад Серафима; њена висина је недогледна за мисли људске: „радујся, высоту неудобовосходимая человеческими помысли; њена дубина је несагледна и за анђелске очи: „радујся, глубоко, неудобозримая и ангельскими очими; њена чудесна личност својом божанском тајанственошћу премаша сваки разум: „радујся, премудрыхъ превосходящая разумъ.

Родивши свемилостивог Бога и Господа Христа, Пресвета Богомајка је и сама постала свемилостива. То осећање и сазнање прожима сву душу Цркве Православие, зато јој се православији хришћанин у тузи обраћа за утеху, у болести - за исцељење, у немоћи - за окрепљење, у очајању - за благонастројење. То молитвено настројење према свемилостивој Мајци и Деви дирљиво и трепетно изражава „Канонъ молебный ко Пресвятей Богородице, поемый во всякой скорби душевней и обстояніи. По њему, Пресвета Богомајка је у свима невољама једина нада наша, зато: „не умолчимъ никогда, Богородице, силы твоя глаголати недостойніи; аще бо ты не бы предстояла молящи, кто би насъ избавиль отъ толикихъ бѣдъ? кто же бы сохраниль до ныне свободны? не отступимте Владычице, отъ тебе, твоя бо рабы спасаеши присно отъ всякихъ лютыхъ. Када бура страсти пролама душу, православни се моли прекроткој Богомајци: „умири, Отроковице, тишиною Сина и Бога твоего, всенепорочная“.

„Молю, Дево, душевное смущеніе, и печали моя бурю разорити; ты бо, Богоневѣстная, начальника тишины Христа родила еси, едина пречистая.“ Она је „предстательство и покровъ живота нашег. Родивши Добротвора, она је и сама постала пребогати извор добротворства; она све може, јер је родила силног у моћи Христа: „вся бо можеши, яко сильнаго въ крепости Христа рождши, Богоблаженная. Поставши Мајком милостивог Господа, Она је и Сама постала извор милости, бездан милосрђа. Њена милостивост је неизмерна, зато је Она постала „мірови прибежище“. Помоћу ње „неудобства всякаго избавляемся“. Она даје „нетленную радость, јер је родила Узрочника радости, и још: вечное избавленіе, и миръ всякъ умъ преимущіи. Родивши јединог и незаменљивог Спаситеља, Пресвета Богомајка је и сама постала „душъ всесовершенное спасеніе, и пространство въ скорбѣхъ. Она је предстательство христіанъ непостыдно, ходотайство ко Творцу непреложно. Она је нада безнадежных.

Родивши Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа, света Богородица је и сама постала „спасеше рода христіанскаго, и православији јој се свакодневно обраћа као таквој: „Милосердія двери отверзи намъ, благословенная Богородице ты бо еси спасеніе рода христіанскаго. Преславна Богомајка је пучина човекољубља, дубина милосрђа, помоћ беспомоћнима; она је „уповаше Міра, она „грешныхъ очищеніе, она „очистилице Міра.

У дивном Канону светој Богородици 'Одигитрији', она се назива: „всехъ скорбящихъ радость, обуеваемыхъ пристанище, больныхъ посещеніе. Она је за православне: једина помоћ, једина нада, једина похвала.

Међу јутарњим молитвама налази је једна, која, ваљда, спада у најдивније молитве Пресветој Богомајци. Она се почиње речима: „Воспеваю благодать твою, Владычице, молю тя, умъ мой облагодати. Ступати право „мя настави путю Христовыхъ заповѣдей. Па даље: света

Богородица је та која одгони „унынія сонъ, ослобађа молитвом својом везаног веригама грехопада, крили човека и дању и ноћу; она оживљава умртвљеног страстима, јер је родила Животодавца; она просветљује душу ослепљену, јер је родила Светлост незалазну; она лечи душе од дугогодишњих страсти, јер је Лекара Родила; она избавља од огња вечитога, и црва злог, и тартара; она обнавља душу која је остарила у гресима; она даје покајичке сузе очима, које очишћавају душу од прљавштине; она, наданђелско биће, испуњује душу надземаљским расположењем: „Превышшая Ангелъ, мірскаго мя превышша слитія сотвори; она даје духовну благодат; она избавља од зала која душу убијају.

Из огромног мора православне молитвене мисли о Пресветој Богородици, ми ћемо извадити још које зрно бисера многоценог. Преблагословена Богородица је: небо на земљи; „земное небо; у њој се побеђују природни закони: „побеждаются естества уставы въ тебе, Дево чистая [Успеніе Пресв. Богородицы, Канонъ, пѣснь 9, Ирмосъ]; она је „спасете Міра, очистилище Міра, земнороднымъ уповаше, неусыпаемая предстательница; она - честнейшая всяюя твари, святѣйшая святыхъ всехъ силъ; родивши Господа Христа, она је превазишла сваку врсту похвале: „Всецарице, похвалы бо всякія превзошла еси чинъ, Христа рождши. [Въ субботу на повечеріи, Канонъ Пресв. Богородица, пѣснь 1 (Гласъ 1, Октоихъ)] Она је „столпъ огненный, среди мглы греха всемъ намъ путь спасешя показующій; она - темное полчище страстей и похотей нашихъ прогоняющая; она „столпъ огненный, отъ искушеній и соблазновъ Міра насъ покрывающъ; она „высшая небесъ, и ширшая небесъ; она „Владычица Міра. Она је „утешеніе земныхъ, согрушающихъ очищеніе, грушнымъ спасеніе; она је древо жизни; она „едина паче солнца; она „падающихъ востаніе, согрешающихъ очищеніе, ходатаица спасенія, едина падшихъ исправленіе, едина къ Богу руководительница и входъ. Она је „всечистая, всенепорочная, божественная ходатаица; она - спасете верныхъ, райская врата; она „верныхъ спасительница, спасаемымъ путь, спасешя стезя, Міра спасете, мостъ спасешя, спасете рода христіанскаго. За њу се вели: „Дева рождаетъ, и по рождества паки Девою пребываетъ. [Въ неделю утра, седальны воскресны, Богородичень (Гласъ 4, Октоихъ)] „Дева бо родила еси, и Дева пребыла еси, паче смысла, Мати Дево. [Въ неделю утра, Канонъ Пресв. Богородице, пѣснь 1 (Гласъ 5)] А у догматику другога гласа вели се: „Дева родила еси, и Дева пребыла еси... О Њој се пева: „... яже прежде рождества Дева, и въ рождестве Дева; и по рождестве паки пребывавши Дева. [Въ субботу, на велиц. вечерни, Богородичень, (Гласъ 7)] „Мати всехъ Царя, очищися Духомъ, Дево, была еси тебе создавшаго. [Въ неделю утра, Канонъ Пресв. Богородица, пѣснь 7 (Гласъ 5, Октоихъ)] Родивши истинити Живот, она је „притупила смерти жало, и мірскіи грехъ. [Въ пятокъ на повечер., Канонъ Пресв. Богородица, пѣснь 1 (Гласъ 5, Октоихъ)] Она, едина Богоблаженная, јесте „очистилище естества [Въ неделю утра, Канонъ Богород., пѣснь 7 (Гласъ 6, Октоихъ)], „церковъ всесветлая Божія. [Въ среду утра, Канонъ Пресв. Богородице, пѣснь 8 (Гласъ 7, Октоихъ)] Она је „всемъ земнымъ начало спасенія. [Предпразднство Благовещенія Пресв. Богородицы, 24 мартъ, Кондакъ] У Њој су се као у Богомајци испунила сва старозаветна пророштва и праслике о светој Богородици: „Иже о тебе пророчествія исполнишася, Дево чистая: овъ убо отъ Пророкъ дверь ты прорече, во Едеме на востоце зрящую, юже никтоже пройде, точ Зиждитель твой, и всего Міра; овъ же купину огнемъ жегому, яко въ тебе обита огнь Божества, и неопалима пребысть; инъ гору святую, отъ неяже отсъчеся камень краеугольный, кроме руки человечесюя, и порази образъ мысленнаго Навуходоносора. [Въ субботу вечера на Малей вечерни, Богородичень] Њу Црква велича „яко Богонеестную Матерь.

Премного је песама, стихира, кондака, тропара, у којима се описује, велича, слави Пресвета Богомајка; сваки низ стихира завршава се ’Богородичном Песмом’; а у крстобогородним песамама описује се њена материнска туга за распетим Сином. Њена божанска туга богонадахнуто је опевана у великосуботним статијама. У самој светој Литургији прво место после Спаситеља припада богодивној Богомајци. Узимајући време за вршење свете Литургије, свештеник се обраћа Пресветој Богородици као спасењу рода хришћанскога. За њу се најпре

вади частица на светој Проскомидији, чије се стављање са стране Агнеца пропраћа речима: Предста Царица одесну тебе, въ ризы позлащенны одееяна, преукрашенна. У свим молитвама она се јавља испред свих Светитеља, као хоровађа у хору Светитеља: У најважнијем моменту свете Литургије, по освећењу светих Дарова, ми се најпре молимо њој, и величамо је што нам је родила Бога, у дивној песми: Уистини је достојно да зовемо блаженом Тебе, Богородицу, увек блажену и пренепорочну, и Матер Бога нашега. Величамо Тебе, пречаснију од Херувима и неупоредљиво славнију од Серафима, уистини Богородицу, Која си Бога Реч непорочно родила.

Пошто Пресвета и Свемилостива Богомајка обухвата сав живот православног хришћанина, то јој се ми, после причешћа, обраћамо дивном захвалном молитвом: Пресвета Владичице Богородице, видело помрачене душе моје, надо, заштито, прибежиште, утехо, радовање моје, благодарим ти што си ме недостојног удостојила да будем причасник пречистог Тела и пречасне Крви Сина Твога. Но ти, која си родила истинито Видело, просвети духовне очи срца мога; ти, која си родила извор бесмрћа, оживи ме умртвљеног гресима; ти, која си нежномилостива Мајка милостивог Бога, помилуј ме и дај ми умилење и скрушеност у срцу, и смиреност у мислима мојим, и повратак из ропства помисли мојих, и удостоји ме да до последњег даха свог неосуђено примам светињу пречистих Тајни, на исцељење душе и тела; и подај ми сузе покајања и исповести, да бих те певао и славно у све дане живота свог, јер си благословена и прослављена завек. Амин.

Пресвета Богородица је и Небо, и Рај, и Дева, и Матер: „Что ты наречемъ, о Благодатная? небо, яко возаяла еси Солнце правды; рай, яко прозябла еси цветъ нетленія; Деву, яко пребыла еси нетленна; чистую Матерь, яко имела еси на святыхъ твоихъ обятіяхъ Сына, всехъ Бога: того моли спастися душамъ нашимъ. [Богородичень, въ навечеріи Рождества Христов] Она је Мајка Бога, и отуда мајка свега божанског, свега светог, свега небеског, свега најбољег. Од свега доброг, она је најбоља; од свега светог, она је најсветија; од свега чистог, она је најчистија; од свега дивног, она је најдивнија. Она је најпунији образац свега најбољег. Јер кад је кроз њу Бог ушао у свет, у човека, како да кроз њу не уђе у човека све што је Божје, све што је небеско, све што је бесмртно, све што је вечито, све што је блажено? Зато: „Всякъ земнородный да възграется духомъ просвещаемъ, да торжествуетъ же безплотныхъ Умовъ естество, почитающее священное торжество Богоматере, и да вопіеть: радуйся всеблаженная, Богородице чистая Приснодево.

Пресвета Богомајка је „всей вселенней крепкое заступление. Прва истинска и непролазна радост ушла је у свет кроз њено Богорођење; зато се кроз њу и због ње радује свака ствар и сав род људски: „О тебе радуется, Благодатная, всякая тварь, ангельскій соборъ и человеческій родъ, освященный храмъ и раю словесный, девственная похвало... Она је Богородица и Мајка Светлости; о Њој се говори: „Паче огнезранныхъ Серафимовъ явилася еси Чистая честнейшая. Неисказане тајне триблаженог Божанства унедриле су се у чудесној личности свете Богомајке; и оне су постале њеним тајнама. Православни осећа и зна да се те свете тајне не могу никаквим умом, ни анђелским ни човечанским, схватити, зато молитвом раскликтана душа пева: „Вся паче смысла, вся преславная твоя, Богородице, таинства, чистоте запечатанной, и девству храниму мати позналася еси неложна, Бога рождши истиннаго; того моли спастися душамъ нашимъ. [Богородичень (Гласъ 2), въ пятюкъ вечера] Погружавајући се у неисказану тајну Пресвете Богородице, свети, саборни, апостолски, васељенски дух Цркве види у Њој: „неизглаголанное Девы таинство; васцелом личношћу својом она је: неизреченное чудесь делателище [Въ субботу на малей вечерни, на стиховне стіхир., Слава и њине, Богородичень, (Гласъ 5, Октоихъ)], „чудесь великое чудо. [Въ неделю третія седмицы свягатаго поста, Канонъ воскресень, песнь 6, Богородичень: Чудесь великое чудо въ тебе явися, нескверная Агнице, вземлющого бо міра грехъ, Агнца родила еси] Отуда, дивљење и свештени ужас спапада православно срце на догледу пречудне и преславне Богомајке: „Ужасошася всяческая о божественней славе твоей: ты бо,

неискусбращная Дево, имела еси во утробе надъ всеми Бога, и родила еси безлетнаго Сына,  
всемъ воспевающимъ тя миръ подавающая.